

APLECAT, s. n. 1°. Faptul de a apleca, aplecare.

Prin „aplecat” se ôltuește [pomul], când se pleacă un ram de pom bun într'un pom selbater. ECONOMIA, 135

2°. Alăptare. La vremea aplecatului, veniți capra de la turmă însăși, de-l aplecă. DO-SOFTEIU, V. S. 26

3°. (La pl.) (Med. pop.) Indigestie, greață,

aplecare (4°), aplecate, cu murlucală, cu mernită

Bot- navut de aplecate simte o greutate la stomah. Il doare capul, ii vine merou să se întindă, cască, il dor vinele gâtului și-l trage la somn nevoie mare. GRIGORIU-RIGO, M. 127. Un om când mănâncă mult și-i vine rău, se zice „aplecatel”. Parachiol, in Do- droșca. Frigurile vin din „aplecate” și din oste- scântă pe un bolnav de „aplecate”, zice: „Aplecate” din apă... „Aplecate” din 99 de legumi... Să vă du- cofi... (Rusănoștii de jos, in Romanat), ap. HEM. 1324.

[Pl. - cate.]

substant verbal al participiului lui apleca devine substant verbal.

APLECAT, - A adj. I. 1°. Înclinat.

Steagurile... se țineau aplecate, in somn de supunere a Transilvaniei. ISPIRESCU, M. V. 42. Mărui mare și rotat, și de poate aplecat. MARIAN. I. 175.

(cu funcțiune adverbială)

Pe Neculcea mi-l gâseă... Ți- ind cuia la o bute... și de dînsa răzimat, răzimat cam aplecat. TRODORESCU, P. P. 543.

Fig. Plectat,

umil, supus. Slugă prea aplecată și umilă, carele, când venim la vreo noove, nu va nici să se clătească din loc. ȚICHINDEAL, F. 251.

Acoperisul... [era] aple- cat cam in tr'o rână. DUMITRIU, B. F. 71.

2°. Alăptat. I. (Substantivat).

Copil de țată, prunc. Ca un aplecat la maică-sa (= ca un țărcaț la maică-sa). ARSENIU D. BISERICANI (ap. HEM. 1323).

II. Supus, cu înclinare spre cere.

O, minte!..., cu favorul cătră vr'una aple- cată... KONAKI, P. 281.

cu valoare de

Participiul lui apleca devine adjectiv

e aplicată rău. C. NEGRUZZI,

II 234.

Matematica pură este apoi aplicată asupra
lunii, - cu toate că este împrumutată
chiar din această lume. ENGELS, A. 81. ✓

Oamenii muncii din industrie și agricultură
aplică naturii munca lor și crează cultură. KEMENOV, C.

9 Muncitorii și tehnicienii aplică
în industrie procedee și invenții
nouă care măresc productivita-
tea muncii. ZIARELE.

3. A raportă, a potrivi (o maximă, un
proverb, un principiu general) la un caz dat: Era
din soiul acel amfibiu..., căruia se poate aplica pro-
verbul moldovenesc: „nici căne, nici ogar”. C. NE-
GRUZZI, I. 72. Zicătoarea: „soiul comme une grive”
se aplică celor care la noi au furat Iuleaua Neam-
țului. ODOBESCU, 4. 27.

40. (Frantuzism, învechit)

A se dedă
(la ceva), a studia (ceva) cu sârguință. Învățătura
la care mai mult se aplică... în Algebra. C. NE-
GRUZZI, II 152. (Transilv.) A pune, a da (pe
cineva) la o meserie. L-am aplicat la oi. BETEGANUL,
P. I. 14. | Refl. A se apucă (de o întreprindere).
De când s'a scumpit pășunatul... au început a se
aplica unii [Români din Săcele] la negoș și s'au
așezat în România. S. MOLDOVAN, T. N. 231.

[?ez. ind. aplic]

- N. din fr. l'appliquer / l'aplicare - pune pe, la

Tăria demagogică
noi... aplică cu
succes reforma mo-
netară. GHEORGHIU-
DEJ, R. 10, 14. Num-
otomica... învătă
în unele metodele
de învătă ale mai
înaintate, metodele
de sovietice. ANA PAU-
KER, CUV. 23. * Mai mult
de organizării de par-
tide... aplicat în
mod greșit corrup-
ția noastră despre
rolul conducător al
partidului. TEOD. GEOR-
GHESCU, PART. 5.

9 Peste 3000 străngari...
aplică metoda tăierii
rapide a metalelor.
SĂNTEIR 1951, nr. 2178.

* Principiul et al. mișt de
desvătare a multor... este
aplicat în fermitate în
țara noastră. V. LUCA, CUV. 14.

A 14

APERCEPTIE s.f. (Fil.) Percepție clară, activă, însoțită de reflecție, pusă în legătură cu experiențele mai vechi ale conștiinței, asimilată de conștiință; apercere. [Pl. -ceptii.] Si: apercepțiune s.f. (~~rusi~~)]

- N. din fr. aperception idem.

APERCEPTIONE s.f. v. aperceptie

APERCEPTIV, -Ă adj. care posedă facultatea apercetiei, de apercetie. Vedem că avem a face cu o adevărată mișcare culturală care ar fi avut un efect colosal... dacă n'ar fi fost mai multe pricini împiedecătoare. Prima... lipsa unei mase de cunoștințe apercetive. IBRAILEANU, S

Organul intelectual apercetiv este prin care se percetie.

Pregătire apercetivă = momentul unei lecții, în care se face apel la cunoștințele căpătate mai demult, pentru asimilarea unei lecții noi.
Fond apercetiv = totalul cunoștințelor asimilate de cineva de care se leagă ^{datele} "noia", etc.

din fr. aperceptif idem.

APERCEPTIVITATE s. f. (Tel.)

~~Faptul de a fi aperceptiv,~~ ^{Apercepere,}
aperceptie. Este înregistrat
cu o bună aperceptivitate.

[Pl. (neobisnuit) - tăti.]

- N. din fr. aperceptivité idem.

APERITIV, -Ă adj. ~~care deschide~~
pofta de mâncare. Băutura aperitivă.

d, n.

(~~delicată~~) Mâncare picantă înaintea mesei,
gustare. Latura ~~care~~ carenului o va

forma masa cu gustări și aperitive. BRĂEȘCU, M. B. 97

~~[Pl. - tive]~~

- N. din fr. apéritif (lat.
aperitivus, -a, -um, derivat dela
aperio deschid). ^{idem.}

APERTURĂ s. f. ~~deschidere~~ (latinism științific).
Deschidere, deschizătură. O mică apertură prin
care aerul poate intra. PONI, F. 73. Receptacolul...
poartă pe apertura sa sepalele. GRECȘCU, FL. 6.

[Pl. - turi]

- N. din lat. apertura ~~deschidere~~ ^{idem.}

APESTI vb. IV

1°. Intrans. A zăbovi, a (se) întârziă. *Apestea* = întârziu... = moror, cunctor, moras traho...; sich aufhalten, verspäten. LB.

2°. Trans. A amână, a aștepta pe cineva cu datoria. *Apestea* = îndelung ceva treabă, pre-mându = ellongo, differo, profero, prolato...; verschieben, aufschieben, verzögern. LB. *Apestea* = a mai amână cuiva datoria. [A. S.] „Mai apestește-mă nenisorule, că nu fug din sat!” RĂDULESCU-CODIN.

3°. Intrans. A atîpi.

Apestea = atîpese = obdormio, obdormisco, obdormito...; schlummern, einschlummern. LB.

[Prez. ind. apestea. | Si:
apestea (BARCIANU), apăstea (PONT-
BRIANT) vb. IV]

- Pentru etimologie cf. apestea

APESTIRE s. f. Acțiunea
de a apestea, întârziere, zăbovire,
amânare. E

Apestire = (slav.)
mudnenie (= zăbovire, zăbavă). MARDARIE, I. 1875.

Apestire = întârziere, amânare, îndelungare...
= moratio, cunctatio, elongatio, dilatio, prolatio...; die
Verspätung, die Verschiebung, Aufschiebung, Ver-
zögerung, der Aufschub. LB. *Nemți fără apestire vor
să între în țară.* DIONISIE, C. 177.

[Pe. - tiri.

Si: apestire (BARCIANU), apă-
stire (PONTBRIANT) s. f.]

~~Abstract verbal al~~

~~Infinițional~~ lui apestea
devine ~~abstract verbal~~.

APESTIT, -Ă adj. Întârziat, amânat.

(Slav.) mudnojazyčnyj [tardiloquus]
= cel apesit la limbă; (slav.) razmyšlenie [- δια-
λογισμός] = cugetare apesită. MARDARIE, I. 1876, 2998.

[§ 2 : apăstit (PONT BRIANT)] T. adj.

- Participiul lui apesti ^{cu valoare de} ~~devenit~~ adjectiv

APESTI nb. IV v. apesti.

A PETAL, -Ă adj., s. f. pl. (Bot.)

1° ~~adj.~~ (Despre florile unor plante)

care nu are petale. Dicotiledoane
apetale. ~~XXXXXXXXXX~~

2° Subst ?

Clasă de plante dicotile-

donate, fără petale, având un singur înveliş
floral, caliciul (care în unele cazuri lipseşte şi el).

ENC. AGR. Urtica şi salcia sunt ~~apetale~~ niste

apetale.

[Apetală s. f. sg. = individ din clasa apetalilor]

- N. din fr. apétale idem.

? (La pl.)

APETENȚĂ s. f. Doriință (instinctivă), poftă.
Sp. inapetentă. [Pl. - tente.]
- N. din fr. appétence idem.

APETISĂNT, -Ă adj. (Frantuzism)
Care stimulează pofta de mâncare.
Din bucătărie veneau miroasuri apetisante.
| Fig. Ispititor, îmbietor.

- N. din fr. appétissant idem.

APETIT s. n. Poftă de mâncare. Apetit la
mâncare ECONOMIA, 218. Singur numele
bucatelor era de ajuns ca să-mi taie
apetitul. C. NEGRUZZI, I 58. | Fig. Orice fel
de poftă. Voie face să-i treacă săi atului
apetitul după amoroșele mele. I. NEGRUZZI, VI 8.

Pentru el toată politica se reduce la carieră și la
apetitură. GHEREA, CR. I. 342/5. | Apetit sexual =
dorința ~~inimii~~ de a satisface nevoile sexuale. ?!
Satisfacerea concupiscentei sau apetitului sexual
COD. PEN. R.P.R. 455. [Pl. - tituri & tele.]

- N. din ~~lat.~~ fr. appétit ^{idem} (lat.
appetitus, us paftă, dorință)

(rar.)
APETIȚIE s.f. Tendință, pornire, impulsivitate
fiziologică sau morală; gust, poftă, dorință vie. ?
De pe acum se constată răsirea poetului de emoții
curente... și apetitia către mister. (CĂLINESCO, IST. LIT.,
808. [R. titu].)

- N. din lat. appetitio, fr. appétition idem.

APEX s.m. 1° (Astr.) (In opoziție cu antapex) Punctul
spre care se mișcă sistemul solar. LEX. TEHN.

2° (Anat.) Vârful, extremitatea unui organ (DICT.)
~~Apex~~ Vârful staminei (ENC. AGR.).

- N. din fr. apex ^(occu) = gem. Apex idem.

APICAL, -Ă adj. Care este în vârf, situat la
extremitatea ~~superioară~~ a unui organ; terminal. ENC.
AGR. | (Bot.) Dehiscentă apicală = deschiderea la vârf a
anterelor și a fructelor uscate (capsule). ib. | (Lingv.)
~~consoanța apicală - consoanță~~ ^{despre consoane, mai ales dentale} articulată cu
vârful limbii. Este o consoanță apicală.

- N. din fr. apical idem.

APICOL, -Ă adj. ~~Apicol, (Rar) închinat~~ Cu
privire la albinărit. Schifii... exportau faguri peste
Dunăre la Gești, unde însă întâmpinau concurența
superbelor produse apicole ale Greciei. HASDEU, I.
C. 199.

[Accentuat (după fr.)
și apicol.]

- N. din fr. apicole idem.

APICULĂT, -Ă adj. (Bot.) ~~apiculat~~ - Care e ter-
minat la capăt cu un vârf scurt și ascuțit. Antera
apiculată. GRECESCU, FL. 23.

- N. din fr. apiculé idem.

APICULTŌR, -ŌARE subst. ~~apicultor~~ Persoană care se îngrijeste cu creșterea albinelor, pri-săcar, stupai

[Accentuat (în Transilv. după lat.) și apicultor / Pl. -tori -toare.]

- N. din fr. apiculteur idem. (din lat. apis - albină, și cultor - care îngrijeste, se ocupă de...)

APICULTŪRĂ s. f. ~~apicultură~~ Mestegugul creșterii și îngrijirii albinelor, albinărit, albinărie, stupărit, prisăcărie. [Plur. -turi.]

(apicultură idem)

- N. din fr. (din lat. apis - albină, și cultura - îngrijire, cultură)

APIPĂI vb. IV v. pipăi.

APIPIĂ vb. IV v. pipăi.

APIȘCĂ s. f. (Regional) Lapte acru, slab, rău făcut, falsificat cu apă. CHEST. V/85

cf. apă chioară

- Derivat dela apă cu sufix. - iscă

APIȘTÍ vb. IV. ^{unipers.} (Regional, desigur) ^{unipers.}

lună) A întârzia să apară (același înțeles cu acina) Apisteste luna. C.V. 1951, nr. 1, 35. [Prez. ind. 3 apisteste]

cu e vs. G. APFSTI SA

APITUÍ vb. IV. (Regional) A pune laolaltă, a strânge. C.V. 1951, nr. 3, 47. [Prez. ind. apituse.]

APITŪRĂ s. f. Colind de copii în regiunea muntilor Apuseni. Cf. ARH. FOLK. VII 54.

APLĂ adv. ~~aplă~~ (Termen familiar, orășenesc, învechit.) Simplu, fără meșteguri, popular. Grecii vorbesc în casă

H 2 x 12

APIPĂI vb. IV v. pipăi.

APIPIĂ vb. IV v. pipăi.

APIȘCĂ s. f. (Regional) Lapte acru, scobit, rău făcut, falsificat cu apă. CHEST. V/85

Cf. apă chioară

- Derivat de la apă cu sufix. - iscă

APIȘTI vb. IV. Imperf. (Regional, desigur imperf.) A întârzia să apară (același înțeles cu acina). Apistete luna. C.V. 1951, nr. 1, 35. [Prez. ind. 3 apistete]

na l'vii ca APIȘTI

APITUI vb. IV. (Regional) A pune laolaltă, a strânge. C.V. 1951, nr. 3, 47. [Prez. ind. apituse.]

APITURA s. f. Colind de copii în regiunea muntilor Apuseni. Cf. ARH. FOLK. VII 54.

APLĂ adv. ~~Term. familiar, orășenesc, învechit.~~ (Term. familiar, orășenesc, învechit.) Simplu, fără meșteșuguri, popular. Grecii vorbesc în casă grecească aplă. A rămas întâmplarea aplă = a rămas baltă, nereșol. PANFILE, J. II. Cf. aplos. — Din n.-grec. ~~aria~~ idem.

H expr
H vată

APLANĂ vb. ~~Term. familiar, orășenesc, învechit.~~ A înălțura cu băncu (a neînțelege, greutate etc.), a netezi calea, înălțurând prin bună învoială piedicile X stau împotriva unei bune înțelegeri între două sau mai multe părți. ~~Prez. ind.~~ Președintele a aplanat neînțelegerea dintre membrii societății.

H Trans
x care

Refl. (= pasiv)

Aceste nedominări se

aplanară... și comisiunea...

primii ze Români în cercul
popoarelor expozante. ODO-

BESICU, II 80. Conflictul s'a aplanat.

[Prez. ind. aplanez.]

- N. ^{din} ~~Dupa~~ fr. aplanir.

APLANARE s. f. Faptul de a aplanu; liniștirea, potolirea

Instituirea comi-
nei pentru aplan-
rea conflictelor.

LENIN-STALIN, IMAI, Pariz,
[R. - năru] 13.

- Abstract verbal al

~~Infinitivul lui aplanu. devenit abstract verbal.~~

Sp. APAANAT, A
o. x L u

APLAUDĂ vb. I. aplaud ^{vb.} „A bate din palme
în semn de vie aprobare, de admirare, de mare mul-

țămire (la reprezentații teatrale sau muzicale, adesea
și cu intenția de a chema pe cel aplaudat). Intrans.
Auzitorii așa mult au aplaudat. Cât dulapurile toate
în arhivă s'au mișcat. ALEXANDRESCU, M. 209.

Galeria aplaudă
urinare.

MACEDONSKI, O. I. 49.

Masa de țărani aplauda
urante, strigând pe aprin
dere.
SAHIA, N. 67.

[Trans. Aplaudă frenetic schime, cântece și jocuri.
EMINESCU, P. 246. | Fig. Trans. A arată o vie apro-
bare pentru ceva sau cineva, a aprobă (prin cuvinte
sau semne), a lăuda. Ei vor aplaudă desigur bio-
grafia subșire, Care s'o'ncercă s'arate că n'ai fost
or'un lucru mare. EMINESCU, P. 226. Te aplaud pen-
tru această faptă.]

→ id. ib.

[Prez. ind. aplaud și
(învechit) aplauder.]

- N. din fr. applaudir ^{idem.} (lat.

applaudere, -ere a exbu in putere,
a aplauda)

APLAUDĂRE s. f. Tăptul
 de a aplauda.
 - *Abstract verbal*
~~Infinitivul~~ lui aplauda.
~~devine abstract verbal.~~

(include ideea unei acțiuni)

APLAUDĂȚ, -Ă adj. (Primit
 cu aplauze, cu oratii. A fost
cel mai aplaudat actor, în
 vremea lui.

- Participiul lui aplauda *cu valoare de*
~~devine~~ adjectiv.

APLAUZE s.n. pl.)

Baters din palme
 in semn de vie aprobare sau admiratie. Aplauze ne-
contenite. URICARIUL, X 68 Oamenii de
duh prămiră cu aplauze
astă satiră. C. NEGRUZZI, I
146. c

Se iuptă... In aplauzele
 grele a[le] canaliei de uliți. EMINESCU, P. 245

Singloria [de atel]
spre care mergeai ca
spre un far,
Aplauze, coroane,
oie să lasi afar'.
 MACEDONSKI, OT 167

În salutarea în aplauze PHB, L. I. 160.

În scenă... aplauzele mai răsună

TOMA, C. V. 320. ^{Fig.} _{ing.} Semn de vie aprobare, de laudă. Meriți aplauzile noastre.

[Seris si: aplaude.] Întrebuințat rar la sg., sub forma: aplaude ^(și mai rar) s. n.; ~~si~~ (învechit) aplauda s. f. (aplaude) (COSTINESCU, POLIZO, C. NEGURUZZI, II 146).]

— N. din lat. applausus, -us izbire cu sgomot, aplaus.

Vântul... mi-apleacă
frane și tinere ramuri. CA-
ZIMIR, P. 43. M'aplecă împri-
gurat peste țărână. BENIUC,
V. 84, cf. 164. (Controlorul) se
apleacă așară. DUMITRIU, B. F. 5,
cf. 63.

APLECĂ vb. I. ~~Trans. și refl.~~ ^{Trans. și refl.}

I. 1° Trans. și refl. A (se) pleca,
a (se) îndoi, a (se) încovoia, a
(se) inclina.

Îi spuse lin, aplecându-se la ureche-i: „De ce cauți ceea ce nu-ți poate veni în minte?” EMINESCU, N. 68. Si-l îndoi gramajii, și-l supuse, și-l aplecă în pământ. DELAVRANCEA, S. 83. S'apropie de față, o prinde pe furis, S'apleacă (= se pleacă spre ea), o sărută și intră în tușis. COȘBUC, B. 14. Împăratul căzu în genuchi înaintea ei... dar ea se aplecă după el (= se plecă spre el cu intenția să-l ridice) și îl ridică. RE-TEGANI, P. II 39.

Chiră, Chiralină... Apleacă-ți capul, Să m- pușe Arănul. TEODORESCU, P. P. 651.

Aplecându-se să bea apă... FUNDSCU, L. P. 128.

Toate grădile s'apleacă (= se pleacă spre pământ). ALEXICI, L. P. 2.

^(se) ^(se)
Fig. ing. A umili, a supune.

Religia — o frază... Ca prin a ei putere să că aplece 'n jug! EMINESCU, P. 117.

♀ An porrit batalioane
de cătane... tă rupa'n
roti pe ei ce nu s'aple-
că. BENIUC, V. 161. D. G. Călinescu... [a]
trăbuie] să se aplice în fața evidenței.

✓ Il salutară în
aplauze. PHB, L. I. 160.

În scenă... aplauzele mai răsună.

TOMA, C.V. 320. Fig. • Semn de vie aprobare, de laudă. Meriți aplauzele
noastre.

[Scris și: aplause.] Întrebuințat
rar la sg., sub forma: aplausz, aplaos s.n.;
si (învechit) aplaudă s. f.
(aplaude) (COSTINESCU, POLIZO,
C. NEGROZZI, II 146).]

— N. din lat. applausus, -us, izbire cu sgomot,
aplaus.

Vântul... mi-aplecă
într-oare și dintr-oare ramuri. EF-
ZIMIR, P. 43. M'aplecă înfri-
gurat peste țărână. BENIUC,
V. 84, cf. 164. (Controlorul) se
aplecă afară. DUMITRIU, B.F. 5,
cf. 69.

APLECĂ vb. I. Trans. și refl.
I. 1° Trans. și refl. A (se) pleca,
a (se) îndoi, a (se) încovoia, a
(se) înclina.

• Ii spuse lin, aplecându-se la ureche-i: „De ce
cauți ceea ce nu-ți poate veni în minte?”. EMINESCU,
N. 68.

• Și-i îndoi grumajii,
și-l supuse, și-l aplecă la pământ. DELAVRANCEA,
S. 83. S'apropie de față, o prinde pe furis, S'aplecă
(= se pleacă spre ea), o sărută și intră în tuș. CO-
ȘBUC, B. 14.

• Impăratul căzu în ge-
nunchi înaintea ei..., dar ea se aplecă după el (= se
plecă spre el cu intenția să-l ridice) și îl ridică. RE-
TEGANUL, P. II 39.

• Chiră, Chiralină... Apleacă-ți capul, Să'm-
pușc Arapul. TEODORESCU, P. P. 651.

• Aplecându-se să bea apă... FUNDESCU, L. P.

1284.

• Toate grăcile s'aplecă (= se pleacă spre
pământ). ALEXICI, L. P. 24.

Fig. inf. A umili, a supune.

• Religiă—o frază..., Ca
prin a ei putere să vă aplece'n jug! EMINESCU, P. 117.

• Am pornit batalioane
de cătane... să rupă'n
roți pe cei ce nu s'aplea-
că. BENIUC, V. 161. D. G. Călinescu... [a]
trebuia] să se aplece în fața evidenței-
lor ridicate de realitatea istorică. VITNER, CR. 84

(Construit cu prep. de) A (se) încovia, a (se) îndoi. Giustino s'apleacă de sale și 'ncetinel își puna muzica jos. VLAHUȚĂ, ap. HEM. 1320. El de cărf se d'apleacă. ALEXICI, L. P. 35.

A se ploconi,
a face complimente salu-
tând. Să fi văzut ... ce
mândru era, când s'a
aplecat în dreapta și în
stânga, la toți cei din
biserica! ISPIRESCU, L. 167.

Fig. Dar Dumnezeu nu
poate apleca pe răutate,
Să slujască la mplinire [a]
faptei cei cu bunătate? KO-
NAKI, P. 266.

Atata gratie, în fap-
tura lor [a erimilor], când
în noi e atata imperfec-
țiune ... apleacă inima
într-un suspin și dăruie
și amar. GALACTION,

O. I 339. Expr. Se apleacă

Zina = soarele pășeste către
apus, se face seară. L. B.

Trans.
2°) Din construcții ca:

Voi i-am hrănit și i-am
crescut în brată și am purtat și
la sân și-am aplecat. CANTEMIR,
IST. 171, sau: Un păstoriu ... au

aflat [lupoaică] țitele
la gura pruncilor aplecând
și, ca cum din ome născuți
ar fi, hrănindu-i. id. HR. 98,
și a născut seumel, despre oa-
meii și animale.) A alăpta,
a da să mge. Mamse, carele
apleacă prunci mici. PRAY. MOLD.
53/1. Lua muiarea copilul și-l
apleca pe el. BIBLIA (1688) 40¹².
Pre Romano-Molda. Vlahii nostri,
Roma maica, din lăuntrușile
sale născându-i, i-au aple-
cat și i-au crescut. CANTEMIR,
HR. 15. [Mânzul unei iepe fără
lapte] să se aplece la altă
iepe. ECONOMIA 76. Măi Vlad,

prinde oala cea ruscă și
apleacă mielul la dâusa.

HEM. 1321. Au lăsat pe mcoa-
nă - sa acasă, să aplece copilul.
SBIERA, P. 175. Cine de- amu

te-a scâlba, și cine te-a apleca?
MARIAN, I. 588. Copilul, până a
un plânge, m-l apleacă muma.

ZANNE, P. II 83.

✓ [Agapia] îl teșădase,
[pe prunc] și, ole n'ar fi
avut scacără-sa... milă să-l
aplece la o capră, și ar
fi dus și țhită pe oburnu
măntors. SADOVEANU, M.E. 7

3°. (Pat.) Unipers. Refl. A-i
nu se

veui (cuiva) rău, a i se face
greață (din mâncare prea
multă sau alterată); a se
ciumuriului. Fig. LEON, MED. 120.

Fig. apleca
nu se

Era foarte gretos: te miri

Din ce i se apleca. CARAGIALE,
N. 96. Il durea capul. Poate

✓

că i se aplecase. VLAHUTĂ,

ap. HEM. 1322. Duminii i se
mai apleacă și din lăcomie.

GRI GORIU-RIGO, M.P. I 7. #

Dacă ti s'o apleca,
ți pregătește mâniți-
ca un ceai de ismăi

PAS, L I 46.

Puținel a îmbucut și lui rău i s'a-aplecat.
BIBICESCU, P. P. 336. ~~Unipers. Refl. A-i~~
avea poftă pentru o mâncare, a-i fi lehamite de ea
(după ce a mâncat-o prea adesea). Mi s'a aplecat
de carne. Fig. M. s'a aplecat
de atâtea firimonii. GORJAN, H. IV 47.

Fig. se aplecare de
atâtea sorace și
colivi. KLOPSTOCK,
F. 53

II. Fig. V (Ca miii scriitori

moderni) Refl. A inclina,
spre ceva, a avea înclinare
spre ceva, a fi dispus a... Tot
omul s'apleacă la ce este
mai potrivit. ALEXANDRESCU,

M. 248. După a [Mesterului

Minole]... răposare, zvonul
public s'a aplecat bucuros

a-i perpetua aducerea aminte.

III. (Invechit, miruai la
unii scriitori din scoala late-
nista) A aplica. (Refl = passiv)

Ceate ce am cu-
vântat..., [sunt] a se aplica și la cupintele lui Rufus.
P. MAIOR, IST. 45/4 C. 122. uca. aplica.]
— Din lat. applicare & cu-
aplicare.

TU

APLECĂCIOS, -OASĂ adj. Câruiia i se apleacă (13)

câruiia i se face greață ușor; predispus la
desgustul fiziologic. Tanti glenca, strigă
Jim stii ce am mâncat în Italia?... cozi
tocate de soarec, fierte în zeamă de găndac
(glenca. aplecăciosă din fire năgăberii fire
de păr prăjite în untură de câine, etc.

CALINESCU, C.N. 44. ?

- Derivat dela apleca cu suf. - (a) cios. /
- cios.

APLECĂCIUNE, s. f. Invechit

1°. Aple-
care. Întru aceasta se văd prea înțelepte oșebiri
ale neamului omenesc, că sânt oameni de chiline
chemări, spornici și au de tot felul de aplecaciuni.
TICHINDEAL, ap. HEM. 1322.

2°. Plocăciune. Se
apropie cu mare aplecaciune și cu dulce căutătură
a ochilor. id., ap. HEM. 1323.

[?]. - ciuni]

Derivat dela apleca cu suf. - (a) puine.

Cuvântul pare a fi format de Tichindeal și a nu fi
pătruns niciodată în limbă.

Cartea mântu
Nu e de Bălăneș.

APLECARÉ s. f. I. (Fam) 1º Faptul de a (se)
apleca. O ușoară aplecare spre dreapta.

2º Alăptare. Aplecare la fâșă sau
uger = lactatus, lactatio.; die Säugung. LB.

3º Înclinare, predispoziție.

Nobili..., învechiți în aple-
carea lor către Turci, nu voiau nici de cum să se
lepede de unirea cu Poarta. BALCESCU, M. V. 42. Vă-
nătoarea este o aplecare firească a omului. ~~an~~

simon, 117, 18.

ODOBESCU, III 78.

Poporul influențat poate asimila cultura
cernându elementele culturii străine... pentru
desvoltarea propriilor sale bogății, energii, capacități și
aplecări. IBRAÎLEANU, S.P. CR. 19. I (învechit) Dispoziție
sufletească.

asemenea aplecare se află cel călătorând a scăpat de
creo mare primejdie. MARCOVICI, D. 430.

de curând

4º Greută, silă. [Banii] de i-o da pe mâinare,
să-i mă aplecare; nimic să nu-i tie și tot
sărac să fie. VISSARION, B. 150.

[78. - căvi]

- Abstract verbal al
- Infinitivul (lui) apleca. ~~se emite abstract verbal~~

APLECĂTOR, - OARE ¹ *adj., sm. și f. I. Adj. inf.*

1°. Care (se) apleacă.

2°. Care oală să ¹ *Uga*, care alăpteză.

chem o femie aplecătoare, din Forêt, și-i va apleca cuconul? DOSOFTEIU

Vra-vei să-fi

ap. HEM. 1325 ~~Să mă duc să-ți~~

~~chem o daică din fumele *Urcilor*, care sa-ți alăpteze acest copil?~~

II. Subst. 1°. S. m. ^{mm} *mm*. Cel care crește copii.

An trimis aplecătorii (cei care creșteau copiii lui Ahab) către Niu. BIBLIA (1688) 273.

2°. ^{S. m.} *Oaie cu lapte, cu sân fără miei, aplecătoare.*

Aplecătoare = lactans ovis. LB.

Si dela aplecătoare (mulgătoare PSAL. SCH., CORESI, PS.) aduce. l. pre el. PSALT. (1651),

172. *Oile cu lapte, când le taie miei, se chiamă „aplecători”. (Crăciunni, in Neamt). Oile cu miei se zic „aplecători”. (Homocid, in Cluj; Clăreasa, in Neamt), ap. HEM. 1326. Aplecătoare = Mutterschaf, das sein Lamm verloren hat. (Fărnicu, in Banat). JAHREBER III 313.*

[Pl. ^(ad II) - tori.] ~~(ad 220) - tori~~

- Derivat dela apleca cu suf. - (ă)tor.

APLECĂTŪRĂ s. f. 1° (RAR)
Starea de a fi aplecat, aple-
care (1°).

2° (RAR) Alăptare, aplecare (2°).
Aplecătura = lactatio. ANON. CAR.

3° (Med. pop.) Aplecare (3°).

Desfă-l pe cutare,
De 99 apucături, De 99 'alănituri, De 99 aplecături.
TEODORESCU, P. P. 3841 [1910-1911] H 365

[Pl. - turi.]

- Derivat dela apleca
cu suf. - ură.

APLECŪȘ s. m. (Regional)
Miel care muge. (PAVELESCU [Pl. - cuși])

- Derivat dela apleca cu
suf. - uș.

APLECŪȘ s. m. Povârniș. Numai im-
pedicând roatele carului, vom putea trece aple-
cușul ăsta. (Dâmbovița, Ilfov). PAVELESCU. [Pl. -
cușuri.]
- Derivat din aplecă prin suf. -uș.

H (Regional)

APLECUȘĂT, -Ă adj. Aplecat,
gârbovit. BARONZI, L. 101. | (cu
funcțiune adverbială) Au
sunblat tot aplecușat sau
gârbor. TICHINDEAL, F. 9/13

— Derivat, probabil, din (a se) aplecă, după ana-
logia lui gheboșat. După HEM. 1326, ar fi participiul
unui verb aplecușă (din aplecuș), neatestat.

APLICĂ vb. I. Trans. și refl.

1° A pune ceva pe (sau peste) un lucru, astfel încât să
se prindă, să se lipească de el, sau să se întipărească
pe el. ~~Am aplicat un plasture pe rana...~~ ~~Am aplicat o ștergută pe...~~
~~Am aplicat un ștergută pe...~~

N-a aplicat invențiile

etichete... pe, circa 3500 blănuri. ZIARELE.

I-a aplicat un plasture. A aplica
fierul roșu pe o rană.

(Fam., după fr.) A da. A aplica cuiva o
palma, o lovitură. I-a aplicat o
pedeapsă straznică. (Hed.) A aplica
un tratament.

1° Seceta de care vorbea
Shereca... se aplica imediat
după lovitura grea pe ca-
re Maiorescu învinsese în
aplica. VITNER, CR. 8. 26.
2° Călinescu... aplica lovi-
tura grea [reacțiune] cu
talentul scriitoricesc [al
d-sale]. ibid. 92.

2° A pune (o știință, o artă, o invenție,
o îndelotnicire omenească) în serviciul altuia;
a pune în practică, a întreprinde,
a folosi. Legea aceea sfântă

APLICĂ s.f. 1. (Rănit) Document,
(de orice fel) care se aplică pe un obiect. LEX. TEHN.

Aplică vară și dar cioburile de
ulcioare, sașanele și cheștorile, paștalele
și aplicile, plasele și fibulele..... toate

unelte și probele..... urbeau... despre
viata asupra a acestor plugari, ciobari și
ostari. C. PETRESCO, R. DR. 41.

20. Mic candelabru (de obicei din două, trei lumina-
rii electrice) cu picior vertical, fixat pe perete.

[Pl. aplică]

- N. din fr. applique idem.

APLICABIL - A adf. Care se poate aplica, se poate pune în practică.

Realitatea există e aplicabilă fenomenelor naturale și sociale.
Tratatul în aplicabilită

- N. din fr. applicabile idem.

APLICABILITATE s. f. Calitatea de a fi aplicabil

Forța unei teorii stă în aplicabilitatea
ei.

- N. din fr. applicabilité idem.

APLICARE s. f. 1°. Punere a
unui lucru peste altul (pentru
a-l fixa sau pentru a-lăsa
a întâmpinare).

[O regulă generală
este] aplicarea
sermărilor perso-
nelor care răspund
de exactitatea con-
ținutului. F/N. COLH
84.]

2°. Punere în practică,
realizare concretă, falsificare.

Șterea nu a fost de-
gus tot ce se poate face
în această aplicare a
materialului lui dia-
lecție. OTNER, CR. 6.

Voevodul... ordonă...
Adunării generale a Divanului, să chibzuească mă-
surile spre aplicarea acestei dispoziții. URICARIUL,
IV 430/11

Ministerul Finanelor
-- are în sarcină
de aplicarea poli-
ței financiare. LEG
EC. PL. 23

Instrucțiunile generale pentru
aplicarea corectă și uniformă a
planurilor de conturi. ib. 349.

Prinerea în aplicare a
propunerilor Partidu-
lui... pentru îmbunătă-
țirea situației econo-
mice... ne-a adus o se-
rie de succese. GHEORGHIU-
DES, R.P. 24 Partidul... lup-
ta pentru aplicarea cu
strictețe a principiului
liberului comerțământ
1900, cor 24. Respectarea
disciplinei de stat este o
condiție esențială în
aplicarea principiului
centralismului demo-
cratic. TEOR. GEORGESCU, RA-
IONAREA. 8. "Învingerea" și-a
câștigat marea prin ac-
țiunea continuă pe care
a dus-o... pentru aplicarea
metodelor stahanoviste
de... I CHISINEVȘCHI.

Aplicarea tratamentelor
științifice de
corijare a neînvin-
tăților, aplicarea de
proteze și recedu-
carea profesională.
ib. 117.

(Amintiți-vă de "sedumerile" lui
Bogdanov în această privință),
găsind totodată "minunată" și "vi-
cinitoare" prin precizia ei una din
aplicările particulare făcute de
Engels. LENIN, MAT. EMP. 209. 9
Proletariatul poate să dobândească
acest lucru numai pe calea aplicării
violentei revoluționare împotriva bur-
gheziei. I.P.C.(C) 16. N. doilea grup

...
plombă de carton. il. 349.

9 Punerea în aplicare a
propunerilor Partidu-
lui... pentru îmbunătă-
țirea situației econo-
mice... ne-a adus o se-
rie de succese. GHEORGHIU-
DEJ, R.P. 34. Partidul... sup-
ta pentru aplicarea în
structură a principului
liberului comerțământ.
V. LOCA, CUV. 34. Respectarea
disciplinei de stat este o
condiție esențială în
aplicarea principului
centralismului demo-
cratic. TEOH. GEORGESCU, RA-
IONAREA. 13. Știința... și-a
căștigat meritele prin ac-
țiunea continuă pe care
a dus-o... pentru aplicarea
metodelor stalinoviste
de muncă. I. CHISINEVȘCHI,
CORESP. 9. Organizația uni-
că trebuie să se preocupe...
de aplicarea energică a
inovățiilor lor. AL. MOGHIOROȘ,
SARC. 12

Aplicarea tratamentelor
științifice de
corijare a înfiră-
tăților, aplicarea de
proteze și recedu-
carea profesională.

il. 117.

(Amintiți-vă de „redumările” lui
Bogdanov în această privință),
găsind totodată „mimnata” și „mi-
onitoare” prin precizia ei una din
aplicările particulare făcute de
Engels. LENIN, MAT. EMP. 209. 9

Proletariatul poate să dobândească
acest lucru numai pe calea aplicării
violentei revoluționare împotriva bur-
gheziei. I. P.C. (C) 16. 11. doi

doilea grup
împotriva mută centrul de gravitate
al problemei de la recunoașterea formală
a marxismului la aplicarea lui în
realitate, la înălțarea lui. STALIN, D.L. 19.

Inventorii și tehnicienii... înțeleg...
că ceea ce asigură succesul în întrecerea socialistă... este aplicarea... în-

24
Raportare la era Naonice aplicative de
curinte vechi la intelisuri noua constitue
e originalitate falsa. MAIORESCU, CR. I 188.

~~Abstract verbal al~~

~~In finitival lui aplica devine abstract verbal~~

APLICĂȚI. n. Actiunea
de a aplica, aplicare. Appli-
catul unei stampile este
o operatie usoara.

~~Abstract verbal al~~

~~Participiul lui aplica~~
~~devine abstract verbal~~.

APLICĂȚI. - Ț ady. lasat pe deasupra.

Patul era... plin de
...bome de calizea cu
brodarii aplicate...
CALINESCU, F.O. I 32.

Științe aplicate - științe practice.

Te-am disprețuit, cu. Travoul soldat
al științei pozitive și aplicate. GALACIION, O I 226
cu valoare de

~~Participiul lui aplica devine adjectiv~~.

APLICAȚIE s. f. p.

Așezare a unui lucru pe altul; aplica-
care. ~~Bucată de stofă aplicată pe~~
alta. Și-a făcut o rochie de postav, cu aplicații.

2° Invențiu practică, în lucrare;
aplicare (2°).

Aritmetica cu aplicație la co-
merț. URICARIUL, VII, 236.
Aplicația legii este acea lucrare ce să face prin al-
căturarea cre-unui act potrivit cu legea și prin inte-
marea sau răzămarea pricinii pe legea potrivită.
COTW. TIV.

✓ În sfera de aplica-
țiune a dreptului
privat, unde... în
găsești o aplicație
de cele mai deficiente
gradului relativ;
drepturile provinciale,
statutele locale.
ENGELS, A. 179

✓ Cel care consideră
literatură ca expresie
a unei clase sociale, care
este acest termen secund
în aplicație... nu poartă
nimic cultura noastră.
VITNER, CR. 21. Este o aplicație
a datelor psihologice,
la critica literară id.
ib. 61.

(învechit) Școală de aplicație (pe lângă o
școală normă de învățători etc.) = de punere în
practică, sau de dezvoltare, a celor învățate mai na-
inte teoretic.

3° (Rar, după fr. ...) Sărguință, silință.
Aplicația la învățătură îi adăogă o flucție la ochi.
C. NEGRUZZI, II, 150. 12

[P.P. - catu . | Și: aplicațiune
s. f. (~~uni~~) .]

- N. Din lat. applicatio,
fr. application idem.

APLICAȚIUNE s. f. v. aplicație.

H Dobrogea

36
APLIE s. f. ~~Hotat~~ Franghe servind la înălțarea
unei pânze, a unui steag sau pavilion. 1107. [Pl. apli.]
- Din ~~apl~~ / 2019 idem. x

APLOMB s. n. 1° Siguranță și hotărâre în com-
portare sau vorbire. Fânărul răspunde cu multă
promptitudine și aplomb.

2° Linie perpendiculară pe planul orizontului. S.C.L. I 7

3° (Med. vet.) Direcția și dispoziția pe care o au fața
de verticală membrele unui patruped care se sprijină
deopotriva pe toate picioarele. Cf. ENC. AGR., LEX. TEHN.
la cel aplombul se examinează privind animalul
din profil, dinaintea și dinapoi. ENC. AGR. 282. [110]

(Ad. 1°) / (Ad. 2°) / (Ad. 3°). Aplombul campat dinaintea e rar
din naștere. ENC. VET. 120, [98. (ad. 2°) - turi]

-N. din fr. aplomb idem.

APLÓS † adv. (Notă simpliciter lout) homonim
ment. - (Grecism care n'a fost niciodată uzual.) Sim-
plu, fără pretenție. Aplos a grăi... de la mamce ne
deprimem. CANTEMIR, IST. 82. Figania aceasta... că-
mită nu easte, struț aplos nu easte. id. [110] 93.
- Din n.-gr. ἀπλός idem. Cf. apla.

T învechit

APOCALÍPS s. n. y. Carte
din Noul Testament, care cuprinde
revelatiile primite de Sf. Ion, e-
vanghelistul în insula Pathmos
(cu alegorii greu de înțeles).

La apocalipsis zice. BIBLIA
(1688) ~~f. p. 9~~ Precum zice
Ioan Bogoslov, la apocalipsis
MSS. (a. 1815), ap. GCR. II 216/16.

f. 1 p. 6/14

1 Fig. Lucru care produce
spaimă; cataclism, sfârșitul lumii

Tăcșică - a avut
atunci întâia lui vi-
ziune de apocalips. B.M.
ZAMPIRESCU, ~~II~~
SF. N. II 215.

Ședea, deasupra văii,
între stâlpii împăcării
tate ale munților, și
lumină roșcată se re-
vărsa, umplând noaptea
cu doarea de sânge a
apocalipsului. []
BOBZA, C.O. 170. 1

Stil de apocalips - foarte greu de înțeles, obscur.

[Si: apocalipsă s. f.; (~~Direct~~ grecism
~~din grec~~ învechit) apocalipsis
s. f.]

- N. din fr. apocalipsis (lat. apocalipsis < grec. ἀπο-
καλύπτω = revoluționar, din ἀποκαλύπτω = descoperire)

apocalypse s. f.

APOCALÍPTIC, -Ă adj. Din
apocalips. Animale apocalip-
tice. | Fig. Fantastic, fabulos,
monstruos, înspăimântător.

Calcată pe câmp..... mergea în aceeași direcție cu noi...
... o fantasmă apocaliptică, veagă imaterială, în care
se deslusea mulțime trasurie, a cailor, a vizitului. IBRAILE ANU, p. 14

Clintia privi pe
Georgeta cu curiozitate
în cea o curiozitate
înimă, ca și
când ar fi
foșt un animal
apocaliptic. C. I. I.
NESCU, E.O. II 38.

Ascultarea, poze
gemenile apocaliptice
în vâzduh.
CAMILAR, N. 266.

În mijlocul acestei
apocaliptice revărsări de
ape, eliba lor pare o
barcă de naufragi...
Barcă de naufragi...
BOGZA, C.O. 64.

Fig. (Repetitor la stil) greci de nițele, obscure,

Cum apocalip-
tice... unele locuri... din scriere. SBIERA, p. 8. 343.
— N. din fig. (— grec. ἀποκαλυπτικός (La Românii
din Austro-Bogaria, după germ. apokalyptisch.)
transilvane)

H. apocaliptique idem

APOCOPĂ s. f. (Gram.) Dispariția unui sau a mai multor sunete, dela sfârșitul unui cuvânt.

[Accentuat (în Transilv.) și apocopă . | Pl. - cope]

- N. din fr. apocope ideea (~~lat. apocopa < grec~~
~~ἀποκοπή~~ idei ~~ἀποκοπή~~ a tăia, a netezi)

APOCRIF, -ă adj., s. f. Apocrypha. A cărui autenticitate nu e dovedită, care e dat ca adevărat, dar nu inspiră încredere că este așa; ~~este~~ neautentic, scornit, falsificat. O scriere apocrifă. ~~Este~~ Nerecunoscut de biserică, scornit de ereții și atribuit de ei părinților bisericii. „Visul Maicii-Domnului” este o carte apocrifă. Substantivat în apocrif.

- neopatră
H (Teol.)

- N. din fr. apocryphe ideii

(lat. apocryphus, -a, -um < grec. ἀποκρυφός, ascuns, din ἀποκρύπτω, a ascunde.)

APOCRISIAR s. m. (Ist.) Apocrisiarius. ~~Un~~
~~mesaj~~ 1°. Dregător (în imperiul bizantin)

H (Învechit)

5
In imperiul otoman), însărcinat cu transmiterea răspunsurilor și a edictelor împăratului. ~~Un~~
~~prin~~ Mahomet II au poruncit voievodului Valahiei, prin apocrisariu! său, să meargă la el. SINCAL, HR. II

41/3
2°. Mandatar sau trimis al papilor, al patriarhilor.

[Pl. - stari . | Și : (învechit)
apocrisariu s. m.]

idem
- N. din lat. apocrisarius (< m. grec. ἀποκριτής, apocri, cel care dă sau duce răspuns, din ἀποκρίσις, răspuns, însărcinare)

APOCRISIARIU s. m. (Ist.) v. apocrisiar.

30
APOD, - Ț adj. (Zool.) Fără picioare.

Larvă apodă! (Mai ales substantivat!)

Nume dat pestilor lipsiti de
anpionele dorsale și larvelor de
insecte lipsite de picioare. Tipul este ^{un} apod.

— N. din fr. (~~gr. ἀποδο, ἀποδο, din ἀ pri-~~
~~vativ și ποδο - picior)~~

H. apode idem

APODICTIC, - Ț adj. (Filos.) (Sf. p. e
• propoziție) Care enunță mi adevăr
necesar și absolut.

Se numește judocată... apo-
dictică aceea în care se arată necesitatea sau im-
posibilitatea afirmării predicatului despre subiect.
MAIORESCU, L. 61. | ~~Propoziție~~ Cu înfățișare sigură, de
adevăr absolut, fără replică,

care nu poate

fi pus la îndoielă. Cu un ton

apodictic mi-a declarat părerea sa în această
chestiune.

— N. din lat. apodicticus, -a, um (~~gr. ἀποδο-~~
~~τικός, propriu „demonstrativ”, din ἀπό, cu indicație~~
~~de depărtare și δεικνόν „arat”~~). *idem*

3
APODÍXIS . s.n. (Invechit) Dorada. ~~FRANZOSI, C.L.~~

HT PARNESI C.

S'au primit la Stărostie pitacul cinstitii Hâtmanii
... și de primire s'au dat acest ~~apodixis~~ apodixis (a.1825).

FURNICĂ, I.C. 350.

- Din: ~~gr.~~ ἀπόδειξις idem.

10
APODÓZĂ z. f. (Gram.) (In opoziție
cu protază) Partea a doua a unei
fraze condiționale, în care se exprimă
propozițiunea principală. În fraza:
Daia ai carte, ai parte, apodoza este ai parte. Cf. protază.

[Scris și pronunțat (după
~~gr.~~) și apodóză.]

- N. din fr. apodose idem.

(grec. ~~ἀπόδοσις~~ restituire)

Specism

A-PÓFASIS s.n. (Invechit, ~~probabil~~)

Hotărâre. Aceste hotărâri le-am

asăzat ... cu deobște voință a tuturor

și cu apofasis.] FURNICĂ, I.C.

- Din: ~~gr.~~ ἀπόφασις / ἀπόφασις hotărâre.

grecism)

APOFA SÍSTICOS ado. (Ducehit)

Cu hotărre, decisiv, transant.

Țu ... simlria slugbei și pofta inimii,
care omi era, cerându-i, cu mare
urjie și nămie simlria ... a mi du au
tăgăduit și ... apofanisticos mi-au
răspuns. CANTEMIR, 1ST. 290.

- ^{no. gr.} Διίγα / ἀποφαστικῶς idem.

APOFIZĂ s. f. (Kuat.) Parte mai
prominentă a unui os. Apofiză
omoplastului, apofizele: vertebrelor.
Șii mijlocul vertebrelor dorsale se
ridică ... niste prelungiri avase
numite apofize spinovase. ENC. VET. 259. |

Partea superioară, îngroșată, a
solzilor cornitor de la speciile
de prin. DET. PL. LEMN. 215.

[Pl. - fiză.]

- σ. oki fr. apophyse idem. (- lat. apophysis)
~~← grec. ἀποφύσις (apofusis)~~

APOFONIE s. f. (Lingv.) Variația după
anumite reguli a timbrului sau a
cantității (ori simultan a timbrului
și a cantității) unei vocale în di-

... umbra clujei în pofta inimii,
 ca și cum era, cerându-i, în mare
 urgie și rănie umbria a-ni da au
 tăgăduit și apofanisticos mi-au
 răspuns. CANTEMIR, 1ST. 290.

- Din ^{no gr.} ~~gr.~~ ἀποφάντικῶς idem.

APOFIZĂ s. f. (Anat.) Parte mai
 proeminentă a unui os. Apofiza
omoplatului, apofizele vertebrelor.
 Din mijlocul vertebrelor dorsale se
 ridică niște prelungiri osase
 numite apofize spinoroase. ENC. VET. 259. |

Partea superioară, îngroșată, a
 solzilor cornurilor de la speciile
 de prin. DET. PL. LEMN. 215.

[Pl. - fize.]

- N. din fr. apophyse idem. (~~lat. apophysis~~
~~← grece. ἀποφύσις apofuzis = creșterea~~)

APOFONIE s. f. (lingv.) Variația după
 anumite reguli a timbrului sau a
 cantității (ori simultan a timbrului
 și a cantității) unei vocale, în dife-
 ritele aspecte morfologice pe care le ia
 unele pădăcini, după sau datorită ^{de mai numeste și} ~~alterării~~ ~~vocalei~~

Alternanța a/ē de la prezentul
indicativ latin „ago” la perfectul
„ēgi” este un fenomen de apofonie.

[Pl. - iii..]

- N. din fr. apophonie idem (traduce pe
germ. Ablaut.)

Grecism învechit

APOFTEGMĂ s.f. (Grec.) Voală de

scamă, sentiță a unui ou celatin.

Apothengma : „[ohii Jel [incete] curvint,
unoravă aleasă, filosoficească” (CANTENIR, IST. V.)

Între apoftegmatele sale spune Plutarh că...

MAG. IST. III 27/15

[Pl. - tegme și (~~învechit~~, după gr.)

apoftegmate / și: învechit] apothengma s.f.]

- N. din fr. (la scriitorii vechi direct din gr. ἀποθηγμα, de la ἀποθηγμα, „rostesc”, din ἀπο, cu înțeles de emitera, și θήγωμαι „vorbesc”, al cărui radical se găsește în diston).

H. apophtegme idem

APOFTEGMĂ s.f. v. apoftegma.

APOGÉU s.n. (Astr.) Punctul la care un astru se
află la ~~cel~~ cea mai mare depărtare de pământ. Apsida
superioară [se numește] apogeu. CULIANU, C. 274. Soarele este
la apogeu id. ib. 167 | Fig. Culme, punct culminant.

Puterea Otomanilor... era pe
atunci în apogeu său. C. NEGRUZZI, 1 201. Imaginile
acelea, care figurau în locuri așa de sumptuoase...
trebuie să fi reprezentat pe un împărat ilustru ca
Traian, în apogeu al sale de stăpân și împărat al
lumii. ODOBESCU, ICON. TR. 12.

„regele turnamentale
ale Universului”, are un mo-
nument al geniului ro-
mânesc, pe când în adevăr
atingeau în toată lumea
cultă apogeul cel mai
glorios, erau în România
sau nesocotite sau luate
în batjocură. MACEDONSKI, O. IV 149.

[Plur. -gee și -geuri.]

Of. contractiv. -geuri.
- N. din fran. (lat. apogeus < grec. ἀπόγειος
„departe de pământ”, din ἀπό, cu sens de depărtare,
și γαῖα „pământ”).

√ apogee idem.

APOGIATURĂ s.f. (muz.) Notă de ornament (re-
prezentată grafic printr-o notă mai mică decât cele obișnu-
ite) care precedă nota reală la distanță de un ton
sau de un semiton. - CERNE, D.M. 60. [ge. -tura.]

-N. din ital. appoggiatura idem.

APOI adv.

I. Adverbul apoi arată că starea sau acțiunea
exprimată de verbul corespunzător urmează după
o altă stare sau acțiune.

~~MAI~~ - nespecificat

♀ (învechit) Local.

1. ♀ (În sensul acesta, a fost
înlocuit, din cele mai vechi timpuri,
puri, prin compusul înapoi;
rar în limba veche, în con-
strucția)

Mai apoi de = „după, în urma...”. Mai apoi de acestia,
de toți, veni Samariteanul. VARLAAM, C. 347.
(Cu funcțiune adjectivală). Situat la urmă. O curte
ghidavă și mai apoi de toate. DOSOFTEIU, V. S. 49.
Substantivat: Adecă, Doamne, tu cunoscși toată
apoi și de multă mea; tu feaceși-mă și puseși spre
mîjne mâna ta. CORESI, PS. 378.

♀ (apoa PSAL. SCH. 449/16;
târziul DOSOFTEIU, PS. 467)

♂, ♀

2° Temporal. (In corelatie, mesuri, cu intai (lat., primo... post)); adesea la imperativ)

√ Mi-i lasau pe acii
„misi”... sa... inghete...
si-i varau apoi in tor-
doie. SADOVEANU, N.F. 8.

Dupa aceea, pe urma; in cele de pe urma, la urma. Absolut. Intoarce-voiu fafa mea de ca'tr'insii si spune-voiu ce va fi lor apoi. PSAL. SCH. 493; CORESI, PS. 413. „Caci sa-ati-ati-ati un face d'om, pe vorcai-voiu sera-voiu in”, I-am fost vandut mai de inainte creame loc... de 12 pravalii..., iar cand au fost apoi... i-au luat Dima... un loc... din ceale 12 locure. DOC. (a. 1625), ap. HEM. 1329. Trebuie sa mergem noi preste altii, [ca] sa nu vie altii preste noi... mai bine tate intai, decat apoi! ALEXANDRIA, 251. 100

Apu zisa... ALEXICI, L. P. I. 225. Tragi apu trii carbuni. SEZ. III 138

1 (Mai des introducand o propozitie temporală)

Gandeste-te la mijloacele cele mai bune, ca sa te aperi de nenorocire, apoi intrebuinteaza-le cu intelepciune. MARCOVICI, D. 66/96. [Am cotit] poema elena a lui Opiian, apoi si cea latina a lui Gratiu Faliscu, in sine chiar si serbedele versuri ale lui Marcu Aureliu Nemesianu Cartaginezul. ODOBESCU, III 62.

cu aparute
 utatut

Hai!
 Scoliti + groapa si
 puncti o cruce.
 Apoi 'la drum.
 GENIUC, V. 52.

9 Apoi [toierii] in tor-
 ceau privirile in par-
 tra cealalta. DUMITRIU,
 B.F. 5. Se in trempoc
 o clipa [din vorba]...
 apoi urma. id. ib. 32.

Si pe cer el se zărea, Intai ca un porumbas, Apoi ca un lasunaș, Apoi ca un bondaras. ALECSANDRI, P. P. 146. (Adesea urmand dupa si' sau iara) Intai ti mergea cu naroc, iara mai apoi i-au amagit. URECHE, ap. GCR. I 70/2. Sa mancam, si apoi - la culcat! DRAGHICI, R. 48. Zice ramas bun frașilor si apoi incalca si pornește. CREANGA, P. 185. Domnul se mira. S'apoi ti mustră, S'apoi se'n cruntă, Si-i ameninta. ALECSANDRI, P. P. 187. Sa cumperi vecinii intai si apoi casa. ZANNE, P. IV. 236.

H 18/23

sau c'apoi... = do-aci-ncolo... si-aci-puis, aprin acia.
 Dupa aceasta se incepe nunta, s'apoi - da, Doamne, bine! CREANGA, P. 279. Acum sa-mi meargă bine, c'apoi poate sa vina si cate un an rau!

de acum încolo,
 dupa aceea.

1 Mai (de) apoi = mai tarziu.

Firea vremilor treace frunza si florile: intai se arata frumoase, mai apoi pier. CORESI, ap. HEM. 1328. Iara mai apoi de toți muri si muicrea. BIBLIA (1688), ap. TDRG.

Poate mai de apoi a veni cineva. CREANGA, P. 29.

Nu știu ce-o fi mai apoi. DOINE, 246.

1 Mai apoi de toate = do-urma-urmelo
 la sfârșit. Mai apoi de toate ti tăiară si cin-
 stitul cap. DOSOFTEIU, V. S. 10.

→ in cele din urma

1 După ce... apoi... și... =

nu numai..., ci și...

Viespea, după ce miers nu face, apoi și împunge. ZANNE, P. I 692. După ce e slută, apoi o cheamă și Gahița. idem VI 119.

Expr. de Joi până mai

(de-) apoi = puțin (timp).

Tinură și ci prietenie, de Joi până mai apoi! Lesne. Uită, de Joi până mai apoi. BARONZI, L. 65. Uită de la mână până la gură. HEM. 1330. Amândă din zi în zi și de Joi până mai de-apoi. CREANGĂ, P. 141.

91 La nesfârșit, fără termen.

3° (Cu sens concesiv.) La urma urmelor... în definitiv. Într-o altă, se cuvintează cum că sânt strein și nu s'au cuvenit să flu cu mitropolit... ~~deu Hriștoș, mântuitorul nostru~~ și apoi n'am fost numai eu episcop și mitropolit strein în Tara-românească. ANTIM, P. XXVIII. N'ai să găsești slugă cum cauți dumneata, că pe aici sânt numai oameni spâni. Și-apoi, când este la adicălea, te-az întrebă, ca ce fel de zăticneală ai putea să întâmpini din pricina asta? CREANGĂ, P. 203.

4° (Încorlatie cu conjuncția ^{conjecțională} placă sau de pentru a insista asupra propoziției principale; adesea precedat de clă), d(a), dar sau urmat de atunci)

* Că eu sunt ori e altul, apoi lasă. Să spună ei ce au știut o casă în mâini. BENIUC, V. 150

tâmplă de răzbate acolo umezala, apoi se aprind aceste materii și ard. DRĂGHICI, R. 113. Dacă cumva acum te simți cam obosit de lunga digresiune zoologică-filologică... apoi tot mai iarlă-mă [amice], să ~~nu~~ adaug vre-o două trei cuvinte. ODOBESCU, III, 32. Nu-i mămuca, nu-i mămuca! D'apoi cine-i, dacă nu-i ea? CREANGĂ, P. 22. Iară dacă s'a întâmplă... după dorința Luminării Voastre, apoi atunci să ne trimiteți copila acasă. idem. P. 84. De-oiu mai scâpă și din asta cu viața, apoi tot mai am zile de trăit. idem. 219.

Dacă tu, tată, nu poți să-mi dai [ce ți-am cerut], apoi sânt nevoit să cutreer toată lumea. ISPIRESCU, L. 2.

Elipitic, sub-
înțelegându-se: dacă e așa, ~~asa fiind...~~

o Apăi, măi voricule, dacă vrei să le mărtășcă... a lume, de ce nu pui sârba-toarea scripcari? JIPESCU, O. 51.

„Eu nu pot ceti românește.“ — „Cum? [Dacă nu știi nici ceti românește,] apoi dar ce învești tu?“ C. NEGRUZZI, I 4. „Sughești, măi omule, ori ți-i într'adins?“ — „Ba nu sugheesc...!“ — „Apoi dar [dacă stă lucrul așa], te văd că ești bun mehenghiu!“ CREANGĂ, P. 41. Din ~~trei~~ trei ficiori, căfi are tata, niciunul să nu fie bun de nemica? Apoi, drept să vă spun, că atunci degeaba mai stricați mâncarea, dragii miei! idem. I. 188.

Apăi dumneata, ceană, să cam pleci. DUMITRIU, O. F. 84.

prima → Adesea se întrebuințează forma întrebătoare apoi? sau ș'apoi? (accentuate pe silabă dăuăi), pentru ca să arătăm pe cele auzite ~~ne lăsa indiferenți, că nu vedem că, din câte ce ni se comunică, ce unu pentru noi eșă important.~~ „Copilul dumitale s'a urcat în pom”. — „Ș'apoi, dacă s'a urcat?” — „Are să cadă”. — „Atunci se va învăța minte și nu se va mai urcă a doua oară”.

Indiferența noastră față de cele auzite.

5°. După felul frazei premergătoare, adesea numai gândită, apoi, întrebuințat spre introducerea unei fraze nouă și urmând, de cele mai multe ori, după o conjuncție, poate avea diferite accepțiuni. Din faptul că în cele mai multe cazuri poate fi omis, fără ca înțelesul frazei să se altereze, se vede că sensurile acestea nouă nu sânt inerente lui apoi, ci rezultă din construcțiunea întreagă. ~~Peșă, urmasce, deci. O, minte, de fală plină, ce tu fie nu-ți pui stavili. Apoi cum poți, slăbănoago, altor patimi să dai pravili? KONAKI, P. 281. | Vezi! Apoi, mă mioram eu, de ce vorbești așa de bine moldoveneste! CREANGĂ, P. 129.~~

... Rămân

La drept vorbind. ← Si apoi nu păcâncă mai prost jurata aia de teleagă! T. CERCEL, SĂM. II. 503.

Doară. D'apoi pentru vrednicia lui mi l-a dat tata! CREANGĂ, P. 229.

Căci. Apoi doar, eu nu-s de acê, de care crede ei: n'am sărit peste garduri, de când sânt! idem, ib. 28. | Încă. Un dușman de lup — ș'apoi știți care? — chiar cumătrul caprei... trăgea cu urechea. idem, ib. 21. | Afară de aceasta unde mai pui, că... Tăra în care împărășă fratele cel mai mare era tocmai la o margine a pământului și crăia istuia la altă margine. Ș'apoi, pe vremile acelea, țările erau băntuite de războais. idem, ib. 183.

9 - Apoi de unde să știți, că eu mi am fost prăpădit în... străinătăți. SADOVEANU, N.F. 17

(cu o usoră mână adversativă)

Cu toate acestea. Voi vă ziceți Români, ș'apoi vorbiți o limbă pre care eu n'o înțeleg! C. NEGRUZZI, I. 245. | Dar. Ce fire naltă, măreață! Ș'apoi cu câtă josime! KONAKI, P. 274. Ceapă cu mămăligă? D'apoi neam de neamul meu n'a mâncat așa bucate! CREANGĂ, P. 9.

„Eu nu te-am luat pentru mine, ci pentru cela ce m'a trâmăis pe mine”. — „Apoi bine, frășioare, de ce nu mi-ai spus așa de acasă, căci atunci știam și eu ce să fac?” ISPIRESCU, I. 47. D'apoi bine, părinte, te-am văzut iscălind în jalbă! Ce-mi spuneați mai deunăzi? CONV. LIT. ~~11. 11~~ ap. TDRG.

- Ș'ăușar sau bătrân?
- D'apoi cine mai știe? Peste saizeci de ani.

CĂLINESCU, E.O. II 294. Te plângi că ești astenit. D'apoi eu, care am umblat mai mult decât d. ta?

1 (În ameuințări)

De cana ași pus voi stăpânire pe mine?... Apoi nu mă faceți din cal măgar, că vă veți găsi mantaua cu mine? CREANGĂ, I. 253. (Precedat de că.) Altminteri. Te sfătuesc să nu o faci, c'apoi o pășesti cu mine! TDRG. (Precedat de și, servește, drept introducere, mai ales în poezie, în strigături sau în proverbe.) Ș'apoi spune-mi cu cine te ațună, să-ți spun ce fel de om ești. C. NEGRUZZI, I. 248. Ș'apoi lin, dorule, lin. Că puica-i pe loc străin, Ș'apoi rar, dorule, rar. Că puica-i pe loc amar. IARNIK-BĂRSEANU, D. 127. Ș'apoi foaie fir de linte. ȘEZ. I 211

Gaspar-Vodă... s'au așezat cu gândul și mai tare spre Leși, indemnându-i asupra Turcilor... Nu putea de tot slobod să fie în gândul seu de boieri, carii socotind cea de apoi, să nu vie vre o peire ferii, nu-i pristănuă boierii. M. COSTIN, LET. I 237/1

(Invechit). (In sau la) cea(mai) de apoi = în cele din urmă.

Cea mai de apoi, il răstigniră. DOSOFTEIU, V. 8/22-1.
câi, la cele de apoi ale tale. BIBLIA (1688), RP. TDRG. 1
Si te vei
La cea de apoi, s'au instrăinat
de neamul său. NECULCE, LET. II, 351/11.
In cea de apoi, s'au dat sufletul. MI-
NEIUL (1776), 73.

0732

[Accentuat și (ad I 4°) ápoi.]
Soris și (mai ales) pronunțat api, apu.
Și: (ad I 3°-5) apăi, (la Români din
Jugoslavia) apă adv. (JAHRESBER.
VII 82).]

Compus din lat.)

— Din compoziția ad + post: v.-sard. *appus*, mi-
lanez *apos*, în Alatri *apo*, v.-portg. *apos*.

APOIȚI adv. (Regional)
Apoi, mai apoi. FRÂNCU-CAN-
DREA, M. 97. Păr-Turmos se îmbracă
cu hainele, și-apoi, se sui călări.
id. ib. 262. [Și: (Dial.) apoiț, adv.]

dela euc
— Derivat ~~de~~ apoi, ~~post~~ suf. -i/i, care pare
a fi identic cu suf. dim. -i/i (subt forma unui plur.
masc., din pricina terminației -i a cuvântului
apoi).

?
4 ei

Soris si (mai ales) pronunțat api, apa.
Si: (ad I 3°-5) apăi, (la Români din
Iugoslavia) apă adv. (JAHRESBER.
VII 82).]

Corymbus divi lati.

— Din compoziția ad + post: v.-sard. appus, mi-
lanez apos, în Alatri apo, v.-portg. apos.

APOIȚI adv. (Regional)
Apoi, miei apoi. FRÂNCU-CAN-
DREA, M. 97. Păr-Turmos se îmbrăcă
cu hainele, si - apoiț se sui călări.
id. ib. 262. [Si: (Dial.) apoiț adv.]

de la apoi cu
— Derivat ~~de la~~ apoi, ~~postpoziție~~ suf. -iți, care pare
a fi identic cu suf. dim. -iță (subt forma unui plur.
masc., din pricina terminației -i a cuvântului
apoi).

|| iei

APOLINIC, -Ă adj. (Despre atitudinea în fața
vieții, în opoziție cu dionisiac). Senta, calm, echilibrat.
cf. olimpiac.

90
A POLÍTIC, -Ă adj. Care este (sau pretinde
a fi) lipsit de spirit politic; care rămâne străin de
viața politică.

Nu poate să existe ... o literatură ... apolitică.
SAHHA, N. 160. Pastukov... se consideră cu totul apolitic,
departe de frământările vieții. CONTEMPORANUL, S. II,
1949, 159, 2/i.

6 nr.

(Substantivat) În spatele tuturor
acestor afirmații, nu se ascund însă decât vă-
ditele rele intenții care voiau ~~TRĂNĂRII TRĂNĂRII~~
... și demonstreze că I. I. Caragiale este ... un
"apolitic". CONTEMPORANUL, S. II, 1948, 104, 23/1.

9 nr.

- Din noul anonsu nouu idem.

APOLITISM s.n. Atitudine de aparentă abținere
și neutralitate față de viața politică; indiferentism
politic sub care se ascund intenții și comportări
servind scopurilor reacționare. Ideea neapartenței
la vre-un partid politic... nu ascunde sub masca
apolitismului decât legătura strânsă cu burghezia.
CONTEMPORANUL, S. II, 1948, 112. Promovau ideile
dusmănoase Revoluției, ale apolitismului și neutrali-
tății în artă, a « artei pentru artă ». CONTEMPORANUL,
S. II, 1948, 110, cf. CONTEMPORANUL, ~~S. II, 1948, 110~~,
S. II, 1948, 110, 16/1, 1949, 160, 5/3. Partidul releva
necesitatea de a lichida apolitismul. SCÂNTEIA, 1949, nr. 1329.
~~SCÂNTEIA, 1949, nr. 1329, 13 I, 1949, p. 2.~~

6 nr.

6 nr.

- Din noul anonsu nouu idem.

217
APOLOG s.m. Scurtă povestire

(în versuri sau în proză), cuprinzând
~~no~~ ~~o~~ ~~scu~~ ~~ta~~ ~~pov~~ ~~estire~~ o învățătură morală
practică, dată sub formă alegorică, de
cele mai multe ori prin atribuirea în sursele
omului unor animale sau lucruri. Cf. fabulă
Apologul, ca și proverbul, au fost totdeauna
înțelepciunea națiilor. C. NEGRUZZI, I 336.

[Pl. - loguri și - loage]

- N. din fr. apologue idem (- lat. apologus < grec. ἀπόλογος
povestire, din ἀπό și λόγος, cuvânt, vorbire.)

APOLOGET s.m. (Teol.) 1. (Despre scriitorii literari din
primele secole ale creștinismului) Părinte al credinței
creștine împotriva celor care o atacau.

2. Persoană care laudă, preamărește (în chip interesat) ceva
sau pe cineva.

Logoștii apologeti ai vicinului. CA. PE-
TRESCU, T. II 594. A fost, la un moment
dat, un apologet al confuzionis-
mului cultural. VIÑER, CR. 61.

Borghezii, profetilor ei entuziaști dinainte
de revoluție și apologetilor ei interesați de după revoluție;
Fourier le opune propriile lor curinte. ENGELS, A. 385.

La realizarea planului ideologic formulat de imperialismul
american participă socialistii francezi în frunte cu înveteratul
apologet al capitalismului bolam. CONTEMPORANUL, S. II, 1948, nr. 104, 3/3.

Cunoscutul apologet al imperialismului, Jean Gaxnet în exprimă
public sentimentul de indignitate față de salbatici case, după epusele lui
„au nu numai dreptul de a vinde oricui...“

Apologet, ca și proverbial, au fost totdeauna
intelepțiunța națiunilor. C. NEGRUZZI, I 336.

[P. - loguri și - loage]

- N. din fr. apologue idem (= lat. apologus < grec. ἀπόλογος:
povestire, din ἀπό și λόγος: cuvânt, vorbire.)

APOLOGET s.m. (Teol) f. (Despre scriitorii literariști din
primele secole ale creștinismului) spăritor al credinței
creștine împotriva celor care o atacau.

2°. Persoană care laudă, presuma este (în chip interesat) cere
său pe cineva.

Țogoiți apologeti ai vicinului. CA. PE-
TRESCU, T. II 594. A fost, la un moment
dat, un apologet al confuzionis-
mului cultural. VIŢNER, CR. 61:

Burghezii, profesorii ei entuziaști dinainte
de revoluție și apologetii ei interesați de după revoluție;
Fourier le spune propriile lor cuvinte. ENGELS, A 385.

La realizarea planului ideologic formulat de imperialismul
american participă socialistii francezi în frunte cu înveteratul
apologet al capitalismului (Blum. CONTEMPORANUL, S. II, 1948, nr. 104, 3/3.

Cunoscutul apologet al imperialismului. Jean Guennet în exprimă
public sentimentul de învidie față de salbatici case, după spusele lui
„au nu numai dreptul de a ucide oameni, dar să i și mănânce. ib. 1949, nr. 106, 3/3.

Putea da căroroșie mondială a apologetilor democrației impe-
rialiste. [P. - geti]

- N. din fr. apologet idem

APOLOGIE s. f. Scriere
sau discurs de apărare sau
de laudă apăsătoare (a cuiva
sau a ceva).

Qua se detămplă [pro-
testează energie] când
fora, livainta lor [de-
meritilor seului] apologia
unei fapte reale (furt, asar-
mat) sau când îi acuz
când de astfel de fapte.
PARHON, B. 72.

Îa-ți fac muștrări și
apologia lumei pe care
ai mă pus în-o. GALAC-
TION, 2, 225.

~~Galaction, 2, 225.~~

Resuflata teorie a
integrării pasivă "a
capitalismului în so-
cialism este moderni-
zanta și adaptată la
apologia capitalismului
american.
CONTEMPORANUL, S. II,
1953, nr. 184, 211.

[Pl. - gii.]

— N. din fr. apologie - lat. apologia < grec ἀπολογία,
din ἀπο, cu înțeles de îndepărtare și λόγος „cuvân-
tare”, „cuvântare care îndepărtează o învinuire”.

5 apologie idem

APOLOGIST s. m. apologist. Cel care face apo-
logia cuiva sau a ceva. La erorile contemporane...
corul de apologiști... stă în proporție inversă cu va-
loarea... obiectului laudat. MAIORESCU, CR. I, 251.

[Pl. - gisti.]

- N. din fr. apologiste idem.

APOMETRU s.n. Aparat pentru măsurarea volumului de apă scurs printr'o conductă ~~de~~; contor de apă. *Bf. LEX. TEHN*
[9e. - tre].

- Compus din apă și metru (prin analogie cu lacto-
metru, vactometru etc).

APONEVRÓTIC, -Ă adj. (Anat.)
Care (se) ține de aponevroză.
- N. din frab. aponévrotique idem

APONEVRÓZĂ s. f. (Anat.) *Aponévrose* Membră fibroasă albă, foarte rezistentă, care acoperă și ține mușchii, separă între ele fasciculele musculare sau le leagă de oase.

[Pl. -vroze]

- N. pl. fr. aponévrose idem.

▷ POPLECTIC - ă adj. ~~drept~~ (Med.) 1. (Mai rar) de apoplexie,

propriu apoplexiei. Simptome apoplectice.

2. Care se arată a fi predispus la apoplexie, dambălagiu, dambălalău (PALIZU). [Fig. (despre culoarea feței)] Congestionat, roșu-văniat.

și apoplectic la față, semănă grozav cu „reacționarul dropicos”. ZAMFIRESCU, R. 86. Scurt și gros... roșu

La prime vedere, persoana tertită a comandantului, care înșirăria del, căru s apoplectic, ar fi stărnit desigur râsul celor de față. BRĂESCU, V. 100. [Augustatos se] enerva
..... văzându-l pe Cilibia.... rezistândⁱⁱ la câștig și la pierdere
cu același obraz apoplectic. P. DUMITRIU, B. 128. I | (Substantivat)

un apoplectic [N. plectici]

- N. din fran (lat. apoplecticus, -a -um < greco. ~~apoplektikos~~)

√ apoplectique idem

APOPLEXIE s. f. (Med.) ~~apoplezie~~ Paralizie mai mult ori mai puțin completă, pricinuită de o hemoragie cerebrală; dambă, gută. √ Au murit de boala ce se cheamă apoplexie. MAGAZ. IST. IV 134/21.

√ Au murit de apoplexie. E. VĂCĂRESCUL, IST. 255/93.

Preotul satului D... a murit
ferit un atac de apoplexie.
ULIERU, C. 3. | (După fr.
apoplexie fondroyante) Apo-
plexie trăsmitoare (= ful-
gerătoare) : care provoacă
moartea imediată. O apo-
plexie trăsmitoare curmase

9, neobismuit

firul zilelor sale, C. NEGRUZZI, I 309.

[Pl. - xii. | Si: (învechit) apoplexie s.f.]

~~— N. din fran. (lat. apoplexia < grec. ἀποπληξία, din ἀπό și πλῆξω - lovese, isbese.)~~

√ apoplexie idem.

APOPLIXIE s.f. v. apoplexie.

Excision

A PORIE s.f. (~~fol.~~) (învechit)

Indoială, mirare, nesigurantă, înmăntură; întrebare cu prepus, care poftescă dezlegare (CANTEMIR, IST. 8); dificultate logică.

Domnul la aporie mare se află. n. GRECEANU, MAGAZ. IST. II 156³⁰. Ca un deplin filosof, toată aporia au deslegat. CANTEMIR, IST. 94. Nu văz nici un spor de la tine; aceasta mă puns în mare aporie. FILIMON, C. I, 752.

[Pl. xiii.]

~~— N. din n.-grec. ἀπορία idem (din ἀ privativ și πορος - trecere, ieșire), literal: (stare sufletensă) fără ieșire.~~

A PORT! ⁱ interj. s.n. (~~vânătore~~) (Tratuzism)

(Strigăt cu care se înbernuă un câine ca să aducă vânatul împuscat sau un obiect aruncat de cineva) Adu 'ucoaie,

Tu dresai... pe prepelicarul tău ca să asculte la semnalele consacrate: „Pst!” „Pă!” și „Aport!” ODOBESCU, III 3. Eu fac aport și joc ca omul, în picioare. DONICI, ap. TDRG. [Plur. -porturi.]

— N. din fr. apporte (literal: adu!)

9 1°

APORT s.m. (Fin., Comerț.) ~~Apport~~. Partea adusă de fiecare într-o asociație sau într-o întreprindere comună.

Contribuțiile creditoare
[ale proprietarilor întreprinderilor naționalizate],... se consideră aport de capital la întreprinderea res- pectivă. LEG. EC. PL. 36

2° Contribuție (de muncă, de luptă etc.) în vederea unui scop!

✓ În aceste rânduri... nu putem să accentuăm îndeajuns... însem- nătatea aportului critice- ii lui Ghinea. VITNER, CR. 14.

Un însemnat aport la înțărirea lagărului de democrație îl aduce cele șapte țări ale democra- ției noi. GHEORGHIU-DEJ, R.P. 41.

Țările de democrație populară și dau petițional lor aport la lupta pentru pace.

[Pl. - porturi]

- N. din fr. apporte (^{aduc!} ~~idem~~).

Fin

APORTĂ vb. I (Vân) ~~apporter~~ (Se zice numai despre câni). A aduce (prins cu dinții) vânatul împușcat sau un obiect asvârlit anume, a face aport. Mai bine e să te iau cu mine ca pe o bestie rară, ca o momiță îmblânzită: să joci, să aporțezi. I. NEGRUZZI, VI 105.

H tânătoare

[Prez. ind. aporțez]

- N. din fr. apporter a aduce.

Fus, co, ruc
me

APORTĂȚI s.u. Faptul de a aporta.
Căinele se deprinde ușor la aportat.

- Participiul verbului aportă ^{cu valoare} ~~deverbal~~

~~abstract~~ ^{de} verbal

de

APÓS, - OĂȘĂ adj. 1° Care
e de natura apei sau de felul
apei; care conține apă, ~~apă~~ ^{apătos}

Poama
ii verde și apoasă. I. IONESCU, C. 197. Din ochii ei...
curgeau șiroaie de mărgăritare apoase. EMINESCU,
N. 3.

107/17

Omătul cenușiu
și apos o la pitelă
în bra gardenilor.
CAZIMIR, G.R. 13.

Ju
ochii săi aposi
licări... o scântie de
groază. JAR, E. 171.

Când unei vaci „i se ia mână”... slăbește, și
laptele e albicios și apos. SEZ. IV. 125A. Seros
„Struna” e o umfătură a pielii, plină de materie
apoasă, ce se face cele mai adese-ori printre degete. ib.
SEZ. III. 176.

2° Care conține foarte
multă apă, plin de apă.)

Iată că sosese la un râu mare și
apos foarte, căci plouase mai năințe. SBIERA, P.
226.

Substantivat, (si) mare.

Apoasa o trecu în vad, ca pe uscat. DOȘO-
FTEIU, ap. HEM. 1343.
— Din aquosus, -a, -um; cfr. fran. aqueux.

constr. - os.

— Derivat de la apă

49

APOSTĂT, -Ă adj. (Adesea
substantivat) (Persoană)
care a renunțat la credința
ei religioasă, care a săvârșit
o apostazie. Cf. reneșat.
Astând naintea lui apostata
Julian. DOSOFTEIU, V. S. 127 2.

In zilele
apostatului Julian. MINEIUL (1776), 192/. Se făcuse
apostat, turcindu-se. E. VĂCĂRESCUL, IST. 257. In
creștini, el vede niște apostazi. MARCOVICI, D. 420.
Fu isgonită și trimisă lângă apostatul său părinte.
ARHIVA B. I 108/

Invoităturile
timpurilor trecute... n-au
știut de viața noastră spi-
rituale o existență abso-
lută decât numai zicând
că este o căzătură din
viața dumnezească, o apos-
tată a ei. SBIERA, F. S. 311.

2°. Cel ce se împotrivesc autorității statului,
răzvrătit, rebel.

Din călugării cei fugiți ce se
vor dovedi... că ar fi ajutat ori s'au unit cu apo-
stazi. URICARIUL, VII, 112. Cu pricina năvălirii Gre-
cilor apostazi. ~~PARCARIUL~~, XI 358. Ea, un inger ce
se roagă — El, un demon ce visează; Ea, o inimă
de aur — El, un suflet apostat. EMINESCU, P. 87.
Plângi, copilă? C'o privire... rugătoare. Poși din
nou zdrobi și frânge apostat'inima mea. idem 18.
44.

[Și: (învechit) apostata s.m.]

— N., la scriitorii mai vechi din lat. apostata sau
direct din grec. ἀποστάτης, la cei mai noi din fr. apostat idem.

APOSTAZIE s. f. Lepătare
 (săvârșită mai ales în public) a
 unei persoane de religia ce avu-
 ser și trecerea la o alta. Cf.
 Reuegare. | Renunțare la viața
monahală și intrarea în viața
laică; Reuegare a unei credințe
sau concepții (politice etc) și
adoptarea alteia. [Pl. -tații]

- N. din fr. apostasie idem. >

(lat. apostasia < grec. ἀποστασία,
 din ἀπό și στάσις, literal: „depărțare de la ceva“.)

A-POSTERIORI loc. adv. (Fil.)
 (În opoziție cu a-priori) (Căstigat)
 prin experiență, după începerea acti-
 vității intelectuale (iar nu anterior
 acesteia, din pură rațiune), pornind
 dela efect la cauză. √

— N. din germ. (= lat.-med. a posteriori, propriu:
 „(plecând) de la ceea ce vine în urmă“.)

√ Încăsterea științi-
fică... nu cantă canze-
le în credință... și în
experiență, în inducție,
a posteriori și nu a pri-
ori. LENIN, MAT EMP. 172.

APOSTIL s. n. v. apostilă
 APOSTILIU s. n. v. apostilă

APOSTILĂ s. f. Insemnare sau hotărâre (de obicei a sefului unei administrații publice ca: ministru etc.) pusă la marginea, deasupra, sau în josul unei petiții, unui raport sau altfel de act oficial și p. ext. și numai ~~se~~ semnătură pusă pe un asemenea act. Într-un târziu, primarii, adresa de-a citesc, cu liniște deplină dau ordin la notari

Să pui apostiliul: că n-au

Dat de tâlhar. I. NEGRUZZI,

II 69. [Pl. - stile.] Și: apostilă,

♀ (învechit)

apostiliu s. n. (-stiliu).]

- N. din fr. apostille idem.

grecism
APŌSTIMĂ s. f. *ἀποστήματα* (Cuvânt din epoca fanariotă - aproape leșit din uz.) Abces, buboiu. CIHAC, II, 635. (Azi, numai) ~~în uz~~ Fig. I-am spus-o; nu puteam să mai rabd, că făceam apostimă (la inimă)! Com. BRĂTESCU-ROINȚEȘTI, I. POPESCU.

[Pl. - ime.]

- N. din fr. ~~grec~~ ^{n.-gr.} ἀποστήματα idem.

14 / 54

APOSTOLEȘTE adv. ~~Apostolește~~ în felul apostolilor. N'au făcutu cumu-i ingerește și apostolește. CUV. D. BĂTR. II, 338. Ai plinit apostolește slujba ta. DOSOFTEIU, v. s. 159f. *Propoveducă pre Hr[istu] apostolește.* MINEIUL (1776), 97. ~~Și~~ A merge apostolește — a merge pe jos, cu piciorul (ca apostolii). *Haide acasă apostolește, altul merge acum călare.* CONTEMPORANUL, III 886.

0973
d. Expr.

derivat dela apostol cu suf. -este.

APOSTOLIC adj. 1° Care aparține apostolilor, în felul apostolilor, de apostol.
Et urmează porunca apostolică. C. NEGRUZZI, I 313. *Apostolica sœură a fericitului Nicodem.* HA-SDEU, I. C. 140.

2° Care atârnă de papa sau curia dela Vatican. Nuntul apostolic a fost implicat într-o afacere de spionaj.

- N. din fr. apostolique (lat. apostolicus, -a; -um) idem

9 (Tivechit) **APOSTOLICESC, -EASCĂ** adj. apostolesc.

Am auzit dumnedăești, apostolicești și besearicești porunci. CANTEMIR, ap. HEM. 1351. *A scințiilor sale apostolicească trudă.* URICARIUL, v 406/23.

derivat dela apostol cu suf. -icesc.

H. Ex. pr.
ritu

APOSTOLICEȘTE adv. = apostolește. (Cuvânt învechit). A se plimba apostolicește = pe jos, ~~pe~~ ~~picior~~ ~~(de)~~ ~~pe~~ ~~pede~~ ~~apostolului~~. De două ceasuri de când ne prinblam apostolicește prin dealuri și prin văi. ALECSANDRI, ap. HEM. 1352.

9 (Învechit)

mesaj

- Derivat dela apostolic
cu suf. -este.

APOSTOLIE s. f.
Misiune sau slujbă apostolească, apostolat. Și episcopita lui să o ia altul; și cinstita lui... și apostolia lui. ARSENIE DIN BISERICANI, ap. HEM. 1352. Se feace săborul... întru cinstita apostolie a sfinților Petru și Pavel. DOSOFTEIU, v. s. 10, 21

- II 102

[Pl. -lii.]

- Derivat dela apostol
cu suf. -ie.

da

APOSTRÓF¹ s. n. 9 (Gram.)

ortografic de forma unei virgule, așezat în partea de sus a cuvântului, prin care se notează eliziunea unui sau a mai multor sunete (de obicei a unei vocale).

Apostroful ce taie simi-
stihul. C. NEGRUZZI, I 266.

[Pl. - strofe, (mai rar) - stroafe

și - strofuri. | Si: (după fr.)

apostrofă s. f. (- strofe).

se. apostrofe idem.

- N. din lat. apostrophus (< grec. ἀποστροφή).

APOSTRÓF² s.n. r. apostrofa.

APOSTROFĂ N.I. A adresa
cuiva o apostrofă, a-i vorbi
pe un ton musteător.

In parlament, locuțiunea aceasta se in-
trebuințează mai des când un orator apostrofază
pe adversarul său. I. NEGRUZZI, I 367.

Intr-unloc [Buine-
na] apostrofază
clasele de sus.

IBRĂILEANU, SP. CR. I 75.

[Prez. ind. apostrofez]

- N. obi. fr. apostropher idem

APOSTRÓFĂ s. f. (Ret.) Figură retorică prin
care vorbitorul sau scriitorul, întrerupându-și
cursul povestirii, se adresează direct unei
ființe sau unui lucru personificat.

Cu apostrofurile linguşiturilor ale dobitoacelor lu-
cruri decât eră mai micşură. CANTEMIR, IST. 98.

In poezia „Călin” a lui Eminescu, cursul
povestirii este întrerupt de următoarea apostrofă:
„Tu crai cu barba în moduri ca și călții când
nu-i perii, Tu în cap nu ai grăunte, nu mi ai
pleavă și puzderii. / Turvinte de înputare sau de
atac, adusate cuiva pe neașteptate.”

Cf. apostrofa

Intr'o apostrofă violentă [Anca] 13; vassă tot focul.
Spunându-i o frază atât de caracteristică pentru
ea. GHEREA, CR II 260.

și în a sa țară,
re' unidă pentru
apostrofi ni. CODRU
DRĂGUȘANU, C. 201.

[Pl. - strofe. | Si: (prin confuzie
cu apostrofa², învechit) apo-
strofa s.n.]

— N. din fr. apostropha < grecește ἀποστροφή, din ἀπό- și στροφή, literal: „afacel, înconjurare”). La Cantemir probabil de-a dreptul din grecește, iar la scriitorii mai noi din fr.

apostropha idem

APOSTROFĂRE s.f. Faptul
de a apostrofa (pe cineva),
apostrofa (adresată cuiva),
imputare. È mai bine să
terminați cu apostrofările.

[Pl. - fări.]

- Abstract verbal al
* Inființarea lui apo-
strofa. Derivat abstract verbal.

158
APOSTROFÍ vb. IV. (Germanism
învechit, atestat numai la P. MAIOR)
A elida un suet înlocuindu-l
prin apostrof.

9 [Aromânii]

8
Al zic întreg lu, iară bei dincoace de Dunăre
il apostrofesc, lepădând u. P. MAIOR, IST. 241.

[Prez. ind. apostrofesc.]

- N dii germ. apostrophieren idem.

APÓSTUL s. m. v. apostol.

Germanism)

APOTÉCĂ s. f. (Învechit; azi
rar în Transilv. și Bucov.) Farmacie,
spiterie.

Pentru oa-
menii di oaste, ce vor fi bolnavi, să cheltuească cu
dînșii la apotecă, să le dea oțet și usturoiu. NECULCE,
LET. II 450/20

10
Căpchiarea... almintrelea nu
o vei vindeca, fără numai cu leacul căruta li zic
în Apotecă: Spiritus cornu cervi. ECONOMIA, 96/15

Am fost la apotecă ș'am întrebat despre me-
dicina despre care îmi scriseși. SMIERA, F. S. 272.

11
Cercariă, ~~ce~~ cară toate leacurile din apotecă. RETEGANUL, P. II
78.

Hop, săracă
ce-apotecă, Cum faci fata frumusică! DOINE 65A. Ba-
gă-mă, Doamne, 'n potică, Să-mi ieu gură de-o gro-
șiță. POP. (Hortob.) ap. HEM. 904.

[Pl. - teci.] Și; (învechit, după ucr. apti'ka)
aptecă s. f. (- tice); aptecă (Com. A. PROCO-
POLLIC. Bucov. - Bucov.). (Transilv., după magh.

pati Ka) potică (-tice), (prin
contaminare între apotecă
și potică) apotică s. f.]

idem

— Din germ. Apotheke (< lat. apotheca „cămar,
loc de păstrat provizii” < grec. ἀποθήκη „prăvălie,
dugheană”, din ἀπό, cu înțeles de „la o parte, spre
rezervă” și τίθημι „pun”).

APOTECĂR s. m. (Numai
în Transilv. și Bucov.) Farma-
cist, spiter.)

Apothecariu = „cela ce șade la prăvălie,
și, mai cu deodăns, acela ce vinde orbi doctorie”. CAN-
TEMIR, IST. 8.

Acțiunea medicilor, a chi-
rurgilor și a apotecarilor pentru vizite, operațiuni
și medicamente... se prescriu printr'un an. HAMA-
GIU, C. C. 482.

[Pl. - cari.] Și: apoticăr,
poticăr s. m.; (învechit
și diel.) apotecăriu s. m.]

4 magh.

— La croncari, era neologism din lat.-med. apo-
thecarius (cf. fran. apothicaire, rus. aptekari, polon.
aptekarz, ung. patikarius, germ. Apotheke); iar azi,
la Românii din Austro-Ungarie romanizarea germ.
Apotheke „farmacist”.

4 Transilv.

APOTEMĂ s. f. Perpendiculara dusă din central unui
poligon regulat pe mijlocul unei laturi; raza cercului înscris
într'un poligon regulat. f. MELIK, G. 126. Înălțimea unuia
- din aceste triunghiuri [care formează fețele unei piramide]
se numește apotema piramidei. Id. 6. 204.

[Pl. - teme]

- N. din fr. apotème idem (din gr. ἀπό [de] și τέμα [a lăsa în fr. asat])

(Rar)

APOTEOTIC, -Ă adj. ~~De apoteoză~~ — De apoteoză,
infățișând o apoteoză. Avem... cea mai bogată și mai
variată colecțiune de monete..., pe care... în multe rân-
duri vedem figura lui [Traian] întregă participând,
pe „revers”, la deosebite scene comemorative sau apo-
teotice. ODOBESCU, ICON. TR. 5.

— Cuvânt nou, format de Odobescu din apoteoză,
după analogia multelor adjective neologice în -(o)tic,
care corespund unor substantive abstracte în -(o)ză.

APOTEOZĂ vb. I. (Antic.)

A pune pe cineva în rândul
zeilor, după moarte, împă-
ratul August a fost apo-
teozat. | A aduce (cuiva)

laude sau onoruri neo-
bizantine; a ridica (pe cineva)
în slavă.

APOTÉMĂ s. f. Perpendiculara dusă din centrul unui poligon regulat pe mijlocul unei laturi; raza cercului înscris într'un poligon regulat. f. MELIK, G. 126. Înălțimea unui tr. din aceste triunghiuri [care formează fețele unei piramide] se numește apotema piramidei. Id. 16. 201.

[Pl. - teme.]

- N. din fr. apothème idem (din gr. ἀπόθημα a lăsa în fr. a sătura)

(Rar)

APOTEÓTIC, -Ă adj. ἀποθησιος. — De apoteoză, infățișând o apoteoză. *Avem... cea mai bogată și mai variată colecțiune de monete..., pe care... în multe rânduri vedem figura lui [Traian] întreagă participând, pe „revers”, la deosebite scene comemorative sau apoteotice.* ODOBESCU, ICON. TR. 5.

— Cuvânt nou, format de Odobescu din apoteoză, după analogia multelor adjective neologice în -(o)tic, care corespund unor substantive abstracte în -(o)ză.

APOTEOZĂ vb. I. (Antic.)

A pune pe cineva în rândul zeilor, după moarte, împăratul August a fost apoteozat. | A aduce (cuiva) laude sau onamuri neobisuite; a ridica (pe cineva) în slavă.

Nu sântem, totuși,
dintre acii, care
apoteozează treu-
tu nostru idilic;...
HOGAS, DR. II 171.

Apoteozând fai-
ma mea de o noapte
de... vestraja și mendermit,
cu mureșii și șerpii.
KLOPSTOCK, F. 147

[Prez. ind. apoteozez.]

- Scrisor de la apoteoză.

APOTEOZĂ s. f. ~~ἀποθέωσις~~ (Antic.) Punere în rândul zeilor, slăvire, consacrare, divinizare, îndumnezeire (la Greci a eroilor, la Romani a împăraților). Poeții lor nu găseau... destule metafore... pentru apoteoza eroilor. EMINESCU, N. 66. ~~ROMAN~~ Onoruri extraordinare acordate culvâ. Ochiul lui se extazia cu de o apoteoză. VLAHUTĂ, D. 129. Prunci

caud oamenii acestei țări se învesc pe fondul albastru al muntelui din țară, lumina pare deodată o frescă, prin proporții, prin frumusețe, printr-o înfățișare totală de apoteoză. BOGZA, C.O. 280

[Pl. - oze]

- N. Din grec. ἀποθέωσις, lit. apothēosis,
fr. apothéose idem.

APOTEUZĂRE s. f. Faptul
de a apoteoza (pe cineva),
apoteoză. Apoteozările
sunt în obiceiul nostru.

[Pl. - zări.]

- ~~Abstracț verbal al~~
- Infinitivul lui apoteoza.
~~Deci abstract verbal.~~

APOTEUZĂT, -Ă ady. (Rar) Slăvit, smar-
gnat în mod extraordinar; glorificat. Se
vee și altul [dintre tablouri] e compus
pe jumătate din francezi și din monu-
mente franceze apoteozate. CODRU-DRĂGUȘANU,

C. 240

- Participiul lui apoteoza cu valoare de
adjectiv.

APOTEOZĂT, -Ă ady. (Rar) slăvit, mar-
gnat în mod extraordinar; glorificat. Fi-
runtul și altul [dintre tablouri] sunt compozi-
te formate din francezi și din monu-
mente franceze apoteozate. CODRU-DRĂGUSĂNU,

C. 240

- Participiul lui apoteoza cu valoare de
adjectiv.

APOTICĂ v. apotecă.

APOTROPIC s.n. Lucru căruia poporul îi atribuie
proprietatea magică de a feri pe purtătorul lui de formeci,
de boli etc.; sunt considerate ca atare pietricelele albe
care scot scântei, când sunt lovite (CANDREA, F., 56);
dintre metale: fierul (id. ib. 216), aurul (id. ib. 203); apă
usturoiul (id. ib. 202), cecementele (id. ib. 405) etc.

Usturoiul de usturoi.
lui fiind grozav de
mesurier atât duhu-
rilor rele cât și
stihovăcelor, nu
se poate imagina
în apotropie
mai eficientă.
id. ib. 250.

APOTEOZĂT, -Ă ady. (Rar) slăvit, mar-
gnat în mod extraordinar; glorificat. Fi-
runtul și altul [dintre tablouri] sunt compozi-
te formate din francezi și din monu-
mente franceze apoteozate. CODRU-DRĂGUSĂNU,

C. 240

- Participiul lui apoteoza cu valoare de
adjectiv.

APOTICĂ v. apotecă.

APOTROPIC s.n. Lucru căruia poporul îi atribuie
proprietatea magică de a feri pe purtătorul lui de formeci,
de boli etc.; sunt considerate ca atare pietricelele albe
care scot scântei, când sunt lovite (CANDREA, F., 56);
dintre metale: fierul (id. ib. 216), aurul (id. ib. 203); apă
usturoiul (id. ib. 202), cecementele (id. ib. 405) etc.

Usturoiul de usturoi.
lui fiind grozav de
mesurier atât duhu-
rilor rele cât și
stihovăcelor, nu
se poate imagina
în apotropie
mai eficientă.
id. ib. 250.

1 (cu funcțiune adjectivală)

Toate aceste credințe despre

puterea apotropică a fier-
ului ... sunt foarte vechi.

id. ib. 246. [Pl. - peice.]

APOZIȚIE s. f. 1° (Gram.)

Atribut (rezultat din prescurtarea

unei propoziții atributive), de obicei în același caz, număr și (la persoane) și gen cu numele la care se referă și pus imediat lângă el.

În propoziția: București, capitala Republicii Popu-
lare Române, se însumează două și une, exprimarea sintactică
capitala Republicii Populare ^{române} este o apozitie.

2° (Bot) Depunere, adăugare; creștere prin adăugare
de straturi. ENC. AGR.

[Pl. - ziții. Si: (neobisnuit)]

apozitiune (~~romi~~) s. f.]

- N. din lat appositio,

fr. apposition idem.

6
APOZITIUNE s.f. v. apozitie.

711
APRÂNJOR s.n. Interval
de timp cuprins între zorii
zilei și, aproximativ, ora șapte
dimineata; aprânzul cel mic.
Cf. aprânz.

Ciobanii împărțesc timpul așa: de când se luminează de ziuă și cam până la 7 ceasuri, îi zice „aprânjor”. (Neamtu, Putna, Vastaiu), ap. HEM. 1353.

[Pl. (nesbismitt) - joare. |

Si: (Dial) aprânjior s.n.]

- derivat de la aprânz

cu suf. - ior.

712
APRÂNZ s.n. 1.° Interval
de timp cuprins între orele
șapte și nouă dimineata.

Ciobanii împărțesc timpul așa: de când se luminează de ziuă și cam până la 7 ceasuri, îi zice „aprânjior”; de la 7 până la 9, „aprânz”. (Neamtu, Putna, Vastaiu), ap. HEM. 1353. Dacă trece acela stol, la un ceas și jumătate sosită altul. Și așa, stol după stol, cât ține de la aprânz până în desură. M. COSTIN, ap. CCR. I 201²⁰.

1. Aprânzul (cel) mic = aprânjor.

Aprânzul (cel) mare = timpul
cuprins între orele nouă și zece
dimineata.

† Pela aprânzuri și stâr-
nean iar vânturi. ISTRATI,

In-
dată după ce răsare soarele, sau când îi rădicat de
o suliță, sic că-i de-aprânzu[!] cel mic; apoi după
ce se mai rădică hăt mulțitor, sic că-i de-aprânzu[!]
cel mare, cam pe la 9-10 oare. (Chicșăreni, Iași),
ap. HEM. 1353. Deci, când au fost Sâmbătă, pe a-
prânzul cel mare, iată, că au și sosit Bekir-Agă.
N. COSTIN, LET. II-125/.

2°. (Masa de) prânz.

Sub acel copac, se adunară la un aprânz ciobanii.
SEZ. V. 49

[Pl. - prânzuri]

— Derivat din a (2°) + prânz, având la început
funcțiune adverbială: la prânz, și substantivat în
urmă (cf. amiază etc.).

APRAȘTEU s.n. (Regional)
Înjurătură. COMAN, GL.

APRĂVĂT adv. Alături,
aproape. ION CR. II 109.

- Derivat dela

- Din pravăt, ~~din drept~~,
cu a ~~protetic~~. *proteza lui a.*